

T-VER-TOOL-FOR/AGR-01

การคำนวณการกักเก็บคาร์บอนของต้นไม้

(Calculation for Carbon Sequestration)

1. บทนำ

เอกสารฉบับนี้เป็นเครื่องมือสำหรับการประเมินปริมาณการกักเก็บคาร์บอนเหนือพื้นดินและใต้ดินของต้นไม้ในพื้นที่โครงการ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการคำนวณปริมาณการกักเก็บทั้งในส่วนของกรณีฐานและการดำเนินงานภายใต้กิจกรรมโครงการ อีกทั้งเครื่องมือฉบับนี้สามารถนำไปใช้กับโครงการที่ต้องการประเมินปริมาณการกักเก็บก๊าซเรือนกระจกจากการดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับด้านป่าไม้และ/หรือโครงการที่ต้องการประเมินการกักเก็บคาร์บอนจากต้นไม้ที่ปลูกหรือขึ้นตามธรรมชาติภายในพื้นที่โครงการ

2. คำนิยามที่เกี่ยวข้อง

เส้นผ่านศูนย์กลางที่ระดับความสูงเพียงอก (Diameter at Breast Height; DBH)

เส้นผ่านศูนย์กลางของต้นไม้วัดที่ระดับความสูง 1.30 เมตรจากพื้นดิน

ต้นไม้ (Tree)

ต้นไม้ที่มีเนื้อไม้ มีลำต้นหลักลำต้นเดียว เส้นผ่านศูนย์กลางที่ระดับความสูงเพียงอกเต็มที่ไม่น้อยกว่า 10 เซนติเมตร มีความสูงเมื่อโตเต็มที่อย่างน้อย 3 เมตร

ต้นไม้ที่มีความสูงเกิน 1.30 เมตร และมีเส้นผ่านศูนย์กลางที่ระดับความสูง 1.30 เมตร ตั้งแต่ 4.50 เซนติเมตรขึ้นไป

ไม้หนุ่ม (Sapling)

ต้นไม้ที่เป็นไปตามคำจำกัดความของต้นไม้ ซึ่งมีความสูงเกิน 1.30 เมตร แต่มีเส้นผ่านศูนย์กลางที่ระดับความสูง 1.30 เมตร น้อยกว่า 4.50 เซนติเมตร

มวลชีวภาพเหนือพื้นดิน

น้ำหนักแห้งของทุกส่วนของต้นไม้ที่อยู่เหนือพื้นดิน ได้แก่ ลำต้น กิ่ง ใบ ดอก และผล รวมทั้งไม้หนุ่ม (sapling) และไผ่

มวลชีวภาพใต้ดิน

น้ำหนักแห้งของส่วนของต้นไม้ที่อยู่ใต้ดิน คือ ราก

สมการแอลโลเมตรี

สมการแอลโลเมตรี คือ สมการความสัมพันธ์ระหว่างเส้นผ่านศูนย์กลางที่ระดับความสูง 1.30 เมตร และความสูงทั้งหมดของต้นไม้ ซึ่งใช้คำนวณน้ำหนักแห้งของต้นไม้

3. ลักษณะของกิจกรรมที่เข้าข่าย และเงื่อนไขการนำไปใช้

เครื่องมือนี้เหมาะสำหรับนำไปใช้คำนวณปริมาณการกักเก็บคาร์บอนในต้นไม้ โดยจะรวมการคำนวณทั้งการกักเก็บเหนือพื้นดินและใต้ดิน ซึ่งอาจนำไปใช้ในการคำนวณในพื้นที่ที่มีการสำรวจทั้งพื้นที่ (100%) หรือ การสุ่มวางแปลงตัวอย่างก็ได้

4. การคำนวณปริมาณการกักเก็บคาร์บอน

การคำนวณปริมาณการกักเก็บคาร์บอนที่สะสมในรูปเนื้อไม้ นั้นสามารถคำนวณได้จากการคำนวณมวลชีวภาพของต้นไม้ สามารถแบ่งการคำนวณออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วยมวลชีวภาพเหนือพื้นดิน (Aboveground Biomass; ABG) และมวลชีวภาพใต้ดิน (Belowground Biomass; BLG) โดยมีรายละเอียดการคำนวณดังนี้

ส่วนที่ 1 การคำนวณปริมาณการกักเก็บคาร์บอนจากมวลชีวภาพเหนือพื้นดิน (Aboveground Biomass; ABG)

ขั้นตอนที่ 1 วางแปลงตัวอย่างสำรวจและจดบันทึกชนิดและขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางที่ระดับความสูง 1.30 เมตร และความสูงทั้งหมดของต้นไม้ในพื้นที่ของโครงการ โดยข้อกำหนดในการวางแปลงสำรวจให้เป็นไปตามที่ อบก. กำหนด เพื่อนำข้อมูลเส้นผ่านศูนย์กลางและความสูงที่ได้ไปคำนวณปริมาณมวลชีวภาพของต้นไม้ในพื้นที่ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 ทำการคำนวณมวลชีวภาพโดยเลือกสมการแอลโลเมตรี (allometric equation) ที่เหมาะสมกับพื้นที่โครงการจากสมการที่ อบก. แนะนำ (สมการแยกตามประเภทป่าของประเทศไทย) หรือสมการอื่นที่มีการศึกษาและตีพิมพ์ในบทความทางวิชาการและสามารถระบุได้ว่าเหมาะสมกับพื้นที่โครงการ หรือ พัฒนาสมการสำหรับพื้นที่ที่ดำเนินโครงการเอง โดยจำเป็นต้องจัดส่งข้อมูลที่ใช้ในการพัฒนาสมการดังกล่าวมายัง อบก. เพื่อตรวจสอบอีกครั้ง และนำไปคำนวณหามวลชีวภาพโดยใช้ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1

ขั้นตอนที่ 3 การคำนวณปริมาณการกักเก็บคาร์บอนของต้นไม้ในพื้นที่โครงการ และปรับหน่วยให้เป็นคาร์บอนไดออกไซด์ สามารถคำนวณได้โดยใช้สมการ

$$C_{ABG} = \sum C_{ABG,i}$$

$$C_{ABG,i} = \sum M_{ij} \times \frac{A}{a} \times CF \times \frac{44}{12}$$

- เมื่อ C_{ABG} = ปริมาณคาร์บอนที่กักเก็บเหนือพื้นดินทั้งหมดของพื้นที่โครงการ (ตันคาร์บอนไดออกไซด์ต่อปี)
- $C_{ABG,i}$ = ปริมาณคาร์บอนที่กักเก็บเหนือพื้นดินของต้นไม้ชนิดที่ i (ตันคาร์บอนไดออกไซด์ต่อปี)
- M_{ij} = มวลชีวภาพของต้นไม้ชนิด i จำนวน j ในพื้นที่แปลงตัวอย่างโดยสามารถคำนวณได้จากสมการแอลโลเมตรี (ต้นน้ำหนักแห้งต่อพื้นที่แปลงตัวอย่างต่อปี)
- A = พื้นที่โครงการทั้งหมด (ไร่)
- a = พื้นที่แปลงตัวอย่างที่สำรวจ (ไร่)
- CF = สัดส่วนปริมาณคาร์บอนในเนื้อไม้ (กำหนดให้เท่ากับ 0.47)
- i = ชนิดต้นไม้ในพื้นที่แปลงตัวอย่าง
- j = จำนวนต้นไม้ในพื้นที่แปลงตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 การคำนวณปริมาณการกักเก็บคาร์บอนจากมวลชีวภาพใต้ดิน (Belowground Biomass; BLG)

ขั้นตอนที่ 1 คำนวณปริมาณมวลชีวภาพของส่วนใต้พื้นดินของต้นไม้โดยใช้สัดส่วนน้ำหนักแห้งของต้นต่อรากของต้นไม้แต่ละชนิด โดยสามารถใช้ค่าสัดส่วนที่ อบก. แนะนำหรือค่าอื่นๆ ที่มีการศึกษาและตีพิมพ์ในบทความทางวิชาการและสามารถระบุได้ว่าเหมาะสมกับพื้นที่โครงการ หรือพัฒนาค่าสัดส่วนต้นต่อรากสำหรับพื้นที่ที่ดำเนินโครงการเอง โดยจำเป็นต้องจัดส่งข้อมูลที่ใช้ในการพัฒนาสมการดังกล่าวมายัง อบก. เพื่อตรวจสอบอีกครั้ง และนำมาคำนวณโดยใช้สมการ

$$C_{BLG} = \sum C_{BLG,i}$$
$$C_{BLG,i} = C_{ABG,i} \times R_i$$

- เมื่อ C_{BLG} = ปริมาณคาร์บอนใต้ดินที่กักเก็บของต้นไม้ทั้งหมดของพื้นที่โครงการ (ตันคาร์บอนไดออกไซด์ต่อปี)
- $C_{BLG,i}$ = ปริมาณคาร์บอนใต้ดินที่กักเก็บของต้นไม้ชนิด i ของพื้นที่โครงการ (ตันคาร์บอนไดออกไซด์ต่อปี)
- $C_{ABG,i}$ = ปริมาณคาร์บอนเหนือพื้นดินที่กักเก็บของต้นไม้ชนิด i ของพื้นที่โครงการ (ตันคาร์บอนไดออกไซด์ต่อปี)
- R_i = สัดส่วนน้ำหนักแห้งของต้นต่อราก ของต้นไม้ชนิดที่ i
- i = ชนิดต้นไม้ในพื้นที่แปลงตัวอย่าง

ส่วนที่ 3 การคำนวณปริมาณการกักเก็บคาร์บอนรวมของการดำเนินโครงการ

เมื่อทำการคำนวณปริมาณการกักเก็บคาร์บอนทั้งเหนือพื้นดินและใต้ดินแล้ว นำมาหาปริมาณการกักเก็บคาร์บอนของต้นไม้ในพื้นที่ได้จากสมการ

$$C_{TT} = C_{ABG} + C_{BLG}$$

- เมื่อ C_{TT} = ปริมาณการกักเก็บคาร์บอนทั้งหมดของพื้นที่โครงการ (ตันคาร์บอนไดออกไซด์ต่อปี)
- C_{ABG} = ปริมาณการกักเก็บคาร์บอนเหนือพื้นดิน (ตันคาร์บอนไดออกไซด์ต่อปี)
- C_{BLG} = ปริมาณการกักเก็บคาร์บอนใต้ดิน (ตันคาร์บอนไดออกไซด์ต่อปี)

5. พารามิเตอร์ที่เกี่ยวข้อง

พารามิเตอร์	A
หน่วย	ไร่
รายละเอียด	พื้นที่ทั้งหมดของโครงการ
แหล่งของข้อมูล	- สำรวจในพื้นที่ - ใช้ภาพถ่ายดาวเทียม/ภาพถ่ายทางอากาศ
หมายเหตุ	-

พารามิเตอร์	a
หน่วย	ไร่
รายละเอียด	พื้นที่แปลงตัวอย่างของโครงการ
แหล่งของข้อมูล	- การกำหนดขนาดพื้นที่แปลงตัวอย่างของโครงการ - ใช้ภาพถ่ายดาวเทียม/ภาพถ่ายทางอากาศ
หมายเหตุ	-

พารามิเตอร์	CF (Carbon fraction)
หน่วย	-
รายละเอียด	สัดส่วนคาร์บอนในเนื้อไม้
แหล่งของข้อมูล	- งานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ในบทความทางวิชาการ - IPCC Guideline (2006)
หมายเหตุ	-

พารามิเตอร์	DBH
หน่วย	เซนติเมตร
รายละเอียด	เส้นผ่านศูนย์กลางที่ระดับความสูง 1.30 ม.จากพื้นดิน
แหล่งของข้อมูล	ตรวจวัดในพื้นที่
หมายเหตุ	ข้อมูลจากการวางแผนแปลงตัวอย่าง

พารามิเตอร์	H
หน่วย	เมตร
รายละเอียด	ความสูงทั้งหมดของต้นไม้
แหล่งของข้อมูล	ตรวจวัดในพื้นที่
หมายเหตุ	ข้อมูลจากการวางแผนตัวอย่าง

พารามิเตอร์	M_{ij}
หน่วย	ตันน้ำหนักแห้ง
รายละเอียด	มวลชีวภาพของต้นไม้ชนิดที่ i จำนวน j ในพื้นที่แปลงตัวอย่าง คำนวณจากสมการแอลโลเมตรีที่เหมาะสมกับพื้นที่โครงการ
แหล่งของข้อมูล	<ul style="list-style-type: none"> - ตามที่ อบก. กำหนด - งานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ในบทความทางวิชาการ - สมการแอลโลเมตรีที่พัฒนาขึ้นสำหรับพื้นที่ที่ดำเนินโครงการ* - IPCC Guideline
หมายเหตุ	* ผู้พัฒนาโครงการจำเป็นต้องจัดส่งข้อมูลที่ใช้ในการพัฒนาสมการดังกล่าวมายัง อบก. เพื่อตรวจสอบอีกครั้ง

พารามิเตอร์	R_i
หน่วย	-
รายละเอียด	สัดส่วนน้ำหนักแห้งของต้นต่อรากของต้นไม้ชนิดที่ i
แหล่งของข้อมูล	<ul style="list-style-type: none"> - งานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ในบทความทางวิชาการ - ค่าที่พัฒนาขึ้นสำหรับพื้นที่ที่ดำเนินโครงการ* - IPCC Guideline
หมายเหตุ	* ผู้พัฒนาโครงการจำเป็นต้องจัดส่งข้อมูลที่ใช้ในการพัฒนาสมการดังกล่าวมายัง อบก. เพื่อตรวจสอบอีกครั้ง

พารามิเตอร์	44/12
หน่วย	-
รายละเอียด	มวลโมเลกุลของคาร์บอนไดออกไซด์ต่อคาร์บอน เพื่อแปลงหน่วยจากตันคาร์บอนเป็นตันคาร์บอนไดออกไซด์
แหล่งของข้อมูล	- IPCC Guideline
หมายเหตุ	

บันทึกการแก้ไข T-VER-TOOL-FOR/AGR-01

ลำดับที่	ฉบับที่	แก้ไขครั้งที่	วันที่บังคับใช้	รายการแก้ไข